

Stanovisko Poradního výboru pro odborné vzdělávání (ACVT)
předložené Evropské komisi k tématu
„Společná vize kvalitní a účinné učňovské přípravy a učení se prací“

2. prosince 2016

1) Úvod

Učňovská příprava a další formy učení se prací jsou odrazovým můstkem k uplatnění na trhu práce a aktivnímu občanství – lidé jejich prostřednictvím nabývají dovedností a schopností vyžadovaných na trhu práce a podporujících osobní rozvoj, a mají tak větší šanci se na trhu práce uplatnit a získat dobré zaměstnání. Členské státy s propracovaným systémem učňovské přípravy, který je začleněn do odborného vzdělávání a přípravy a podpořen dalšími faktory, jako jsou stabilní hospodářská a průmyslová struktura a dobře koordinované struktury vzdělávání a odborné přípravy a trhu práce, se obvykle vyznačují nízkou nezaměstnaností mladých lidí a vysokou hospodářskou konkurenceschopností. Klíčovým prvkem učňovské přípravy a učení se prací je společná odpovědnost.

V roce 2012 Rada přijala doporučení týkající o zavedení záruk pro mladé lidi¹ s cílem zajistit, aby všichni mladí lidé ve věku do 25 let do čtyř měsíců od ukončení formálního vzdělávání nebo od ztráty zaměstnání obdrželi kvalitní nabídku zaměstnání, dalšího vzdělávání, učňovského programu nebo stáže. Jak v roce 2016 uvedl předseda Evropské komise Jean-Claude Juncker v projevu o stavu Unie, nabídku zahrnující jednu z těchto čtyř složek již obdrželo 9 milionů mladých lidí. Kromě toho Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých lidí (YEI), disponující částkou 6,4 miliardy EUR, vůbec poprvé poskytuje přímou podporu speciálně určenou mladým lidem, kteří nejsou zaměstnáni, ani se neúčastní vzdělávání nebo profesní přípravy a žijí v regionech potýkajících se s vysokou nezaměstnaností mladých lidí.

V červenci 2013 byla zřízena Evropská aliance pro učňovskou přípravu, v jejímž rámci se Evropská komise, členské státy a evropští sociální partneři zavázali, že zvýší kvalitu, nabídku a atraktivitu učňovské přípravy. K iniciativě se připojily i Evropské sdružení volného obchodu (ESVO) a kandidátské země. Od zahájení Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí již tato koordinovaná opatření v kombinaci s lepšími makroekonomickými podmínkami a strukturálními reformami pomohla v EU snížit nezaměstnanost mladých lidí o 1,4 milionu lidí².

V květnu 2016 evropští sociální partneři dokončili své studie týkající se návrhu Evropského rámce kvality pro učňovskou přípravu³ a nákladové efektivity systémů učňovské přípravy⁴ a dohodli se na společném prohlášení „**Cesta ke společné vizi učňovské přípravy**“⁵. Vyzývají v něm zaměstnavatele, odborové svazy a členské státy, aby na podporu rozvoje kvalitní a nákladově efektivní učňovské přípravy v Evropě přijali trojstranné stanovisko. Tím se určí další postup Evropské aliance pro učňovskou přípravu a zlepší provádění střednědobého cíle **podporovat učení se prací se zvláštním důrazem na učňovskou přípravu**, který byl stanoven v roce 2015 v Rize⁶.

Cílem nové agendy dovedností pro Evropu⁷, kterou dne 10. června zahájila Evropská komise, je zajistit, aby si lidé celý život již od raného věku vytvářeli rozsáhlý soubor dovedností, a zvyšovali tak své šance na uplatnění na trhu práce a plné zapojení do společnosti a podporovali konkurenceschopnost a růst. Jak je v nové agendě dovedností zdůrazněno, správně fungující učňovská příprava a další formy učení se prací zlepšují uplatnitelnost žáků na trhu práce a zprostředkovávají jim dovednosti požadované trhem práce, čímž jim usnadňují přechod ze vzdělávání do zaměstnání. Učňovská příprava rovněž přináší výhody podnikům i společnosti jako

¹ [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H0426\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H0426(01)&from=EN).
Sdělení: Záruky pro mladé lidi a Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých lidí po třech letech, COM (2016), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016DC0646&from=EN>.

³ <https://www.etuc.org/publications/european-quality-framework-apprenticeships#.V8ku3-nynor>.

⁴ <https://www.buinessseurope.eu/publications/cost-effectiveness-apprenticeship-schemes-making-case-apprenticeships>.

⁵ https://www.buinessseurope.eu/sites/buseur/files/media/position_papers/social/apprenticeship_joint_statement_30may.pdf.

⁶ http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/2015-riga-conclusions_en.pdf

⁷ <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=15621&langId=en>.

celku.

Dne 14. září byl uveřejněn přezkum víceletého finančního rámce EU v polovině období, jenž obsahoval i návrh na přidělení další 1 miliardy EUR Iniciativě na podporu zaměstnanosti mladých lidí na období 2017 až 2020. Hlavy států a předsedové vlád 27 členských států EU také na schůzce dne 16. září jednali o dalších opatřeních, která jsou zapotřebí ke snížení nezaměstnanosti mladých lidí, a k této otázce se opět vrátili na zasedání Evropské rady dne 1. prosince 2016.

Dne 25. října 2016 uveřejnila Evropská komise svůj pracovní program na rok 2017, který vychází z agendy dovedností, a proto jsou v něm zařazeny iniciativy, jejichž cílem je modernizovat vzdělávání, dále pak zvýšení kvality učňovské přípravy mimo jiné prostřednictvím návrhu rámce kvality pro učňovskou přípravu, další rozšíření mobility učňů a sledování pohybu mladých lidí na trhu práce poté, co dokončí vysokoškolské nebo odborné vzdělání.

S ohledem na výše uvedené skutečnosti by toto stanovisko mělo usnadnit navrhování unijních i vnitrostátních politik a opatření k dalšímu zvyšování a posilování nabídky, kvality a účinnosti učňovské přípravy v celé Evropě.

2) CÍLE

Posílit reformy a realizaci kvalitní a účinné učňovské přípravy a učení se práci

I přes úsilí vyvinuté vládami, sociálními partnery a dalšími zúčastněnými subjekty je stále zapotřebí posílit reformy a zrychlit efektivní zajišťování kvalitní a účinné **učňovské přípravy**. Nabídka a kvalita učňovské přípravy jsou stále nedostatečné a odborné vzdělávání a příprava i učňovská příprava často pro mladé lidi, jejich rodiče i společnost jako celek představují až druhou volbu. Rovněž je třeba pokročit v přípravě na novou evropskou strategii v oblasti vzdělávání a odborné přípravy a další víceletý finanční rámec na období po roce 2020.

Zlepšit koordinaci a podporu akcí jednotlivých zúčastněných subjektů

I přes úsilí vyvinuté prostřednictvím Evropské aliance pro učňovskou přípravu a řadu iniciativ a akcí na místní, regionální, vnitrostátní, evropské a mezinárodní úrovni i v jednotlivých odvětvích je stále nutné posílit výměnu poznatků, vytváření sítí a spolupráci, mimo jiné zvyšováním transparentnosti kvality a nabídky učňovské přípravy.

3) SPOLEČNÁ VIZE

Toto stanovisko poukazuje na oblasti, v nichž je k naplnění *společné vize kvalitní a účinné učňovské přípravy a učení se práci* zapotřebí přijmout další opatření.

Poradní výbor pro odborné vzdělávání vyzývá Komisi, aby předložila návrh, v němž se bude zabývat tím, jak:

- i. s ohledem na toto sdělení pokračovat v přípravě návrhu rámce kvality pro učňovskou přípravu, jehož předložení bylo zařazeno na pracovní program Komise na rok 2017;
- ii. na základě podkladů a průzkumů⁸ dále rozvíjet Evropskou alianci pro učňovskou přípravu a podle potřeby řešit otázky, jako je zapojení zaměstnavatelů a nákladová efektivita, digitalizace, integrace cizinců, inovace, podnikání a vyšší odborné vzdělávání a odborná příprava⁹;
- iii. připravit soubor služeb na podporu výměny znalostí¹⁰, vytváření sítí a spolupráce s cílem

⁸ Jedná se zejména o studii Evropské komise týkající se Evropské aliance pro učňovskou přípravu (Posouzení dosavadního pokroku a plánování budoucnosti) a studie Evropského střediska pro rozvoj odborného vzdělávání (Cedefop) na téma učňovské přípravy (mezinárodní přehled systémů učňovské přípravy v Evropě, tematické přezkumy učňovské přípravy vypracované pro jednotlivé země, řízení a financování učňovské přípravy apod.), viz také <http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/apprenticeships-work-based-learning>.

Tato řešení by měla navazovat na závěry ze schůzky ministrů v Říze a na doporučení, jež v roce 2016 uvedla Komise ve své „studii vyššího odborného vzdělávání a přípravy v EU“ ([Study on higher Vocational Education and Training in the EU](#)).

¹⁰ K těmto službám se řadí i podpora pro účinné využívání stávajících nástrojů, jako je digitální sada nástrojů, sada nástrojů Mezinárodní organizace práce (ILO) a soubor nástrojů pro učení se práci.

usnadnit potřebné reformy v oblasti učňovské přípravy a učení se prací na vnitrostátní úrovni, mimo jiné podporou odborného poradenství, učení na základě srovnávání¹¹, vytváření klastrů a spolupráce mezi zeměmi, sociálními partnery a dalšími zúčastněnými subjekty v souladu se stávajícími politickými rámci EU a závěry ze schůzky ministrů v Rize. Vedle těchto činností by mohlo být vhodné vysílat odborníky na návštěvy do ostatních zemí;

- iv. provádět následné sledování reforem v oblasti učňovské přípravy a učení se prací a zajistit těsnou provázanost Evropské aliance pro učňovskou přípravu se souvisejícími evropskými iniciativami, jako jsou závěry ze schůzky ministrů v Rize, záruky pro mladé lidi, Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých lidí a další příslušné iniciativy v rámci agendy dovedností EU;
- v. zvýšit atraktivitu odborného vzdělávání a přípravy i učňovské přípravy a zlepšit jejich obraz v očích veřejnosti sestavením koncepce vysoce kvalitní učňovské přípravy a propagací jejího přínosu pro žáky, podniky i společnost prostřednictvím pravidelných iniciativ, které budou mobilizovat všechny příslušné zúčastněné subjekty na unijní, vnitrostátní, regionální i místní úrovni (např. Evropský týden odborných dovedností);
- vi. posílit spolupráci mezi evropskými orgány a agenturami (Cedefop a Evropská nadace odborného vzdělávání), stejně jako spolupráci s mezinárodními organizacemi a sítěmi (např. UNESCO, OECD, ILO, soutěže EuroSkills a WorldSkills, Světová banka, Světová síť pro učňovskou přípravu) ve věcech politik a opatření v oblasti učňovské přípravy;
- vii. prostudovat možnosti, jak v rámci učňovské přípravy a učení se prací ze zdrojů EU podporovat výměnné programy s třetími zeměmi.

Dále vyzývá členské státy a sociální partnery, aby dále pokračovali ve snaze:

- viii. na vnitrostátní, regionální a místní úrovni mobilizovat aktéry, aby se zapojili do konkrétních akcí. Mimo jiné se to týká pomoci při navazování „**vnitrostátních partnerství na podporu učňovské přípravy a učení se prací**“, která se budou řídit poptávkou a do nichž se zapojí všichni příslušní činitelé s rozhodovací pravomocí z ministerstev, sociální partneři, poskytovatelé vzdělávání a odborné přípravy, zprostředkující subjekty (obchodní, průmyslové a řemeslné komory či profesní a odvětvové organizace) i další zúčastněné subjekty;
- ix. pokročit ve zřizování vhodného **rámce**, pomocí něhož se stanoví úkoly, práva a povinnosti všech zapojených stran a budou vymahatelné, a to včetně aktivního zapojení sociálních partnerů¹². Dalším cílem je pomoci zajistit **hladkou návaznost** jednotlivých odvětví vzdělávání, mimo jiné i v oblasti uznávání kvalifikací, a to zejména pro učně na úrovni vyššího středoškolského vzdělávání, kteří chtějí pokračovat ve studiu na úrovni terciárního vzdělávání;
- x. zajistit odpovídající podpůrné struktury a opatření finanční i jiné povahy a případně také spolupráci mezi podniky a veřejnými orgány na snižování nákladů, na podporu zapojení společností, a zejména malých a středních podniků, do poskytování kvalitní a účinné učňovské přípravy;
- xi. podpořit navazování partnerství se sociálními partnery a dalšími příslušnými zúčastněnými subjekty i mezi nimi navzájem, aby byl zajištěn strukturovaný, nepřetržitý dialog a transparentní řízení v oblasti koncipování, realizace a hodnocení učňovské přípravy a učení se prací a zajišťování jejich kvality v souladu s vnitrostátním rámcem;
- xii. mobilizovat podle vnitrostátních priorit odvětví a zapojit přitom odvětvové sociální partnery a organizace;
- xiii. zvýšit kvalitu odborného vzdělávání a přípravy a podnikového vzdělávání (a zlepšit

¹¹ http://www.pesboard.eu/EN/pesboard/Benchlearning/benchlearning_node.html.

¹² Tento cíl byl schválen v prohlášení Rady o Evropské alianci pro učňovskou přípravu, viz http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/139011.pdf.

spolupráci mezi těmito odvětvími);

- xiv. umožnit v rámci systémů učňovské přípravy mobilitu žáků, aby se docílilo vyšší mobility učňů po celé Evropě za finanční i jiné podpory;
- xv. zlepšit poradenství pro volbu povolání a propagovat programy učňovské přípravy prostřednictvím akcí zaměřených na zvýšení informovanosti především mladých lidí, jejich rodičů, dospělých studujících, poskytovatelů vzdělávání a odborné přípravy, zaměstnavatelů a veřejných služeb zaměstnanosti, v nichž bude zmiňován i přínos učňovské přípravy pro zaměstnavatele a žáky;
- xvi. pokračovat v rozvoji prvků učňovské přípravy a partnerského přístupu podle návrhu v příloze;
- xvii. projednat se sociálními partnery z jednotlivých odvětví, jak posílit učňovskou přípravu a rozšířit ji na více povolání, a to zejména v odvětvích, která podpořila projekty evropských sociálních partnerů a jež jsou specifikována v agendě dovedností a již se zapojila do odvětvových rad pro dovednosti.

4) NAVAZUJÍCÍ ČINNOSTI

Poradní výbor pro odborné vzdělávání vyzývá předsednictví Rady a Komisi, aby zajistily, že při projednávání politiky zaměstnanosti mladých lidí, mimo jiné i Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí, na zasedání Evropské rady v prosinci 2016 budou plně zváženy možnosti, jak lze učňovskou přípravu využít ke snížení nezaměstnanosti mladých lidí.

Dále vyzývá příští předsednictví Rady, aby přiměla členské státy k obnovení a rozšíření jejich příslibů a závazků, jež vyplývají z prohlášení Rady z roku 2013¹³.

¹³ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/139011.pdf.

PŘÍLOHA:

Prvky učňovské přípravy a partnerský přístup

Uvedené informace vycházejí ze společného prohlášení evropských sociálních partnerů ze dne 30. května 2016 a z prvků uvedených v prohlášení Rady o Evropské alianci pro učňovskou přípravu z roku 2013.

PRVKY UČŇOVSKÉ PŘÍPRAVY

1. Systémy učňovské přípravy vyžadují jasný a vhodně uzpůsobený regulační rámec na vnitrostátní úrovni a jsou závislé na tom, zda jsou podniky schopny vytvořit kapacity pro odbornou přípravu žáků (a nabídnout jim i pracovní příležitost).
2. Kvalitní učňovská příprava nejen že zvyšuje uplatnitelnost na trhu práce a šanci na dobré zaměstnání tím, že lidé jejím prostřednictvím nabývají dovedností a schopností vyžadovaných na trhu práce, ale také podporuje osobní rozvoj a umožňuje získat uznávanou kvalifikaci.
3. Učňovská příprava by měla být nabízena ve větším spektru odvětví a povolání. Je obzvláště zapotřebí zajistit větší atraktivitu a nabídku učňovské přípravy mimo odvětví, s nimiž je tradičně spojována. Zajišťováním učňovského vzdělávání u většího spektra povolání by se rovněž obecně zvýšily zaměstnatelnost a množství pracovních příležitostí.
4. Postavení učňů se v jednotlivých zemích liší a je určováno právními předpisy nebo také vnitrostátním uspořádáním pracovněprávních vztahů a vzdělávacími a výukovými postupy. V každé učňovské smlouvě by se měla jasně vymezit práva i povinnosti zaměstnavatele i učně, jež se týkají pracovních podmínek a odborné přípravy a případně i toho, jaká se na učně vztahuje sociální ochrana.
5. Učňové by podstatnou část přípravy měli trávit na pracovišti. Silný prvek učení založeného na praxi a odborné přípravy by měl doplnit specifické profesní dovednosti o dovednosti obecnější, průřezové a přenosné, a zajistit, že účastníci učňovské přípravy se po jejím ukončení budou schopni přizpůsobovat změnám.
6. Učňové by ve vhodných případech a v souladu s minimálními požadavky stanovenými na úrovni státu či odvětví nebo s kolektivními smlouvami měli obdržet mzdu či odměnu ve výši, jež odpovídá podmínkám v daném státě. Rovněž je nutné s ohledem na výhody, jež učňům příprava přináší, pokud jde o budoucí získávání kvalifikací a pracovní příležitosti, zajistit odpovídající prvek, jenž bude určovat závazky na straně učňů.
7. Je důležité koncipovat učňovskou přípravu tak, aby byla pro podnik nákladově efektivní a zajišťovala mu návratnost investic, a potažmo poskytovala motivaci a podporu pro tvorbu učňovských míst.
8. Přístup založený na dělení nákladů mezi podniky a veřejné orgány může pomoci zvýšit objem poskytované učňovské přípravy a zajistit učňům odpovídající podmínky. Ve správně fungujících systémech učňovské přípravy se podnikům časem vracejí investice v tom smyslu, že dovednosti pracovníků lépe odpovídají požadavkům, a také v tom smyslu, že žáci jsou během odborné přípravy částečně využíváni v ekonomické činnosti podniku.
9. Významnými poskytovateli učňovských míst jsou malé a střední podniky včetně mikropodniků. Aby se rozvíjela odborná příprava učňů v malých a středních podnicích, musí se jim zajistit odpovídající externí podpora pro oblasti odborné přípravy, náboru učňů a administrativy, díky čemuž pak mohou dosáhnout větší návratnosti investic.
10. V situaci, kdy se zvyšuje zapojení sociálních partnerů a poskytovatelů odborného vzdělávání a přípravy, musí poradenské služby pro volbu povolání více zdůrazňovat, jakou roli může učňovská příprava hrát v uplatnitelnosti na trhu práce a kariérním postupu. Tyto podpůrné služby jsou vyžadovány i během celé učňovské přípravy.

11. Učitelům, mistrům odborné přípravy a poradcům se ve školách i v podnicích musí dostávat dostatečné podpory a sami musí být schopni nabývat nové dovednosti a schopnosti, aby mohli vést přípravu učňů podle nejnovější metodiky výuky a odborné přípravy i požadavků trhu práce.
12. Je-li to vhodné, je důležité rozšířit učňovské vzdělávání i mimo oblast sekundárního odborného vzdělávání a přípravy, například zavést učňovskou přípravu a zásady duálního vzdělávání v různých formách výuky a na různých úrovních vzdělávání, a zejména pak ve vyšším odborném vzdělávání a přípravě a ve vysokoškolském vzdělávání.

PARTNERSKÝ PŘÍSTUP

13. Partnerství jsou předpokladem toho, aby kvalitní odborné vzdělávání a příprava a učňovská příprava vedly k odpovídajícím výsledkům učení.
14. Aby bylo možno vycházet vstříc požadavkům jak trhu práce, tak učňů, musí se řízením systémů učňovské přípravy zajistit, že budou dostatečně zohledněny požadavky trhu práce na dovednosti.
15. K tomu je zapotřebí při koncipování, řízení a realizaci učňovské přípravy úzce spolupracovat se sociálními partnery v souladu s vnitrostátním uspořádáním pracovněprávních vztahů a vzdělávacími a výukovými postupy.
16. Vyžaduje to rovněž partnerství s dalšími příslušnými zúčastněnými subjekty, jimiž mohou být například zprostředkující subjekty (obchodní, průmyslové a řemeslné komory či profesní a odvětvové organizace), poskytovatelé vzdělávání a odborné přípravy, mládežnické a studentské organizace a místní, regionální i vnitrostátní orgány.